

RAY
MOND
RADI
GUET

ORGEL KONTUNUN
BALOSU

Çeviri:
BİRSEL UZMA

2. BASKI

♥ can
roman

RAYMOND RADIGUET
ORGEL KONTUNUN
BALOSU

Le Bal du comte d'Orgel, Raymond Radiguet

© 1989, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım 1989

2. basım: Ağustos 2015, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sezen

Düzeltili: Burçak Başpınar

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar, Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devkaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2621-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726217

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

RAYMOND RADIGUET ORGEL KONTUNUN BALOSU

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Birsel Uzma

Raymond Radiguet'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

İçimizdeki Şeytan, 1987

RAYMOND RADIGUET, 1903'te Fransa'da doğdu. On altı yaşında Paris'e giderek Apollinaire, Max Jacob, Erik Satie ve onu himayesine alan Jean Cocteau gibi Birinci Dünya Savaşı sonrasında önde gelen dadacı ve kübist sanatçılarıyla yakın dostluklar kurdu. Romancı ve şair olan yazar on yedi yaşında olağanüstü bir kavrayış ve kusursuz bir üslupla yazdığı *İçimizdeki Şeytan* adlı yapıtıyla tanındı ve 20. yüzyıl edebiyatının dâhi çocuğu olarak anılmaya başladı. Üslubundaki yalınlık bu genç yazarı yeni klasik geleneğin ustalarından biri haline getirdi. Radiguet, ikinci ve son romanı *Orgel Kontunun Balosu*'nun yayımlanmasından önce 1923'te Paris'te tifodan öldü.

BİRSEL UZMA, 1970'te İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nin ekleri, *Théma Larousse* ve *Junior Larousse* ansiklopedilerinde çevirmen olarak çalıştı. *Larousse Gastronomique*'in çeviri grubu başkanlığı çalışmasını üstlendi. François Rabelais, Pascal Bruckner, Albertine Sarrazin, Louis Aragon, Honoré de Balzac, Jean-Marie Laclavetine, Pierre Loti, Guy de Maupassant, Nicolas Michel, Marquis de Sade, George Sand, Victor Hugo gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

Orgel kontesinin yüreği gibi bir yürekte yeşeren duyguların modası geçmiş midir artık? Görev duygusuyla uyuşukluğun bu tür bir karışımı günümüzde sömürgelelerde doğmuş soylu bir kadın için bile inanılmaz olarak değerlendirilebilir belki. İnsanın dikkati, kargaşaya göre daha az keyif verici olduğu bahanesiyle sapmaz mı zaten saflıktan?

Oysa saf bir ruhun bilinçdışı manevraları, kötülükten kaynaklananlardan çok daha benzersizdir. Madam d'Orgel'i fazla namuslu veya fazla hafifmeşrep bulan kadınların hepsine vereceğimiz cevap da budur.

Orgel kontesi, ünlü Grimoard de la Verberie ailesinden geliyordu. Bu aile asırlar boyu şan ve şöhret içinde sürdürdü yaşamını. Bununla birlikte, Madam d'Orgel'in ataları adlarına en ufak bir leke sürdürmemiştir. Bu aile, başka ailelerin soyluluklarını borçlu oldukları tüm o ihtişamlı hayat tarzına yabancı kalmayı sürdürmekten gurur duymuştur. Bu tür bir tutum, tehlike arz etmeden uzun zaman devam ettirilemez. Grimoard'lar, derebeylik düzeninde soyluların elinde bulunan gücü sınırlandırma kararı alması konusunda XIII. Louis'ye esin kaynağı olanlar arasında ilk sırada yer almışlardır. Aile reisi güçlerinin elinden alınmasını hakaret kabul ederek Fran-

sa'yı olaylı bir şekilde terk etmişti. Bunun üzerine Grimoard'lar, Martinique'e yerleşti.

Verberie markisi, atalarının Orléans'lı köylüler üzerinde sahip olduğu gücü, bu kez ada yerlileri üzerinde kurdu. Şekerkamışı tarımını yönetmeye başladı. Böylece bir yandan makam sahibi olma ihtiyacını tatmin etmiş, diğer yandan da servetini artırmıştır.

Bu noktada, aile içinde tuhaf bir karakter değişikliği kendini göstermiştir. O muhteşem ada güneşi altında, ellerini kollarını bağlayan gururları ağır ağır erimeye başlamıştır adeta. Grimoard'lar, budayanı olmayan bir ağaç gibi uzatmıştır neredeyse tüm adayı bir uçtan diğerine kaplayan dallarını çevreye. Artık adaya ayak basan herkes, huzura çıkmak zorundadır. Bölgeye yeni gelen birinin onlarla bir yakınlığı olduğu keşfedilirse, geleceği kurtulmuş demektir. Bu nedenle de, Gaspard Tascher de la Pagerie'nin adaya ayak basar basmaz ilk işi, ailenin uzak bir kuzeni olduğunu ilan etmek olmuştur. Üstelik bu uzaklık oldukça da fazladır. Bir Grimoard'ın, Tascher ailesinden bir kız almış olması, aralarında biraz gevşek de olsa bir bağ kurmaktadır. Bu arada yıllar geçer. Tascher de la Pagerie'ler, Grimoard'lara rağmen, büyük bir saygınlık kazanamaz. Genç Marie-Joseph Tascher Fransa'ya gitmek üzere gemiye binilmesi üzerine, Saint-Domingue'de geniş tarım alanlarına sahip Beauharnais ailesinin oğluyla evliliğinin iptali ilan edilmesiyle, rezalet zirve noktasına ulaşır.

Boşanma sonrasında Joséphine'e karşı sert tutum takınmayan bir tek Grimoard ailesi olur. Aileye Devrim'i haber veren de Joséphine olacaktır. Bu haber memnuniyetle karşılanır. Grimoard'lar, haklarından mahrum kalmalarına neden olan hanedanlığın uzun süre tahtta kalabileceğine zaten hiçbir zaman inanmamışlardır. İlk başlarda aslında, Devrim'in biraz da senyörler tarafından ve kendileri için yapıldığını sanmışlardır. Ancak Fransa'da olan bitenlerin seyrini öğrendiklerinde, onları örnek alıp

doğru zamanda, yani XIII.Louis hükümdarlığında ülke-
den ayrılmayıp kellesi uurulanları ayıplayacaklardır.

Kapı deliğinin arkasından komşularını gözetleyen
kötü niyetli insanlar gibi gzetlerler eski kıtayı kendi
adalarından. Bu Devrim eğlendirmektedir onları. Örne-
đin, küçük kuzenin General Bonaparte ile evliliđinden
daha komik bir Őey olamaz adeta! Fakat imparatorluđun
ilan edilmesiyle, onlar için Őakanın tadı kaçmıŐ olur. Bu
olayı, Devrim'in tanrıŐallaŐtırılması olarak görmektedir-
ler. Bu havai fiŐeđin kıvılcımları bir niŐan, unvan, servet
sađanađı olarak yeryüzüne dökülür. Takma burun takar-
casına isim deđiŐtirilen bu kalabalık maskeli balo onları
yaralar. Martinique'te, tuhaf bir telaŐ yaŐanır. Güzelim
ada göz açıp kapayana kadar boŐalıverir. Kendine bir aile
uyduran Josphine, dne kadar adını bilmediği, hatta
hakir gördüğü en uzak akrabalarını bile gözden geçirip
sarayla bağlantı kurmaya çalıŐır. İlk aklına gelen de Gri-
mord'lar olur. Grimoard'lar gönderdiđi habere cevap
vermez. Onunla ancak boŐanmasından sonra yeniden
bađlantı kurabileceklerdir. Marki, Josphine'e olduğu
kesin bir dille ahlaki içerikli bir mektup yazar ve olayı
hiçbir zaman ciddiye alamadığını söyler. Ona evinin ka-
pısının her zaman açık olduğunu bildirir. İmparatorluğa
olan nefreti patlama noktasındadır. O zamana kadar ak-
rabalık nedeniyle tutmuŐtur kendini.

Bu ailenin asırlara yayılan öyküsünü izlerken, tek
bir kiŐiyi, hep aynı kiŐiyi görür gibi olmak ŐaŐırtabilir bizi.
Bu nedenle burada Grimoard'lar üzerinde fazla durmu-
yor, benliğinde kendilerini buldukları kızla ilgileniyoruz.
BađıŐlayıcı gökler altında hamağında uzanıp yatmak için
doğmuş olan Matmazel Grimoard de la Verberie'nin,
kökenleri ne olursa olsun, en çok da Paris ve çevresinde-
ki kadınlarda pek eksik olmayan silahlardan yoksun ol-
duđunu bilmek gerekir.

Mahaut, dođumunda pek büyük bir coŐkuyla karşı-

lanmamıştı. Markiz Grimoard de la Verberie daha önce yeni doğan bir bebek görmemişti. Mahaut annesine gösterildiğinde, doğum sancularına metanetle katlanmış olan bu kadın, bir canavar doğurduğunu sanarak bilincini kaybetmişti. Yaşadığı bu ilk şoktan geriye hep bir şeyler kaldı içinde. Böylece Mahaut, küçücük yaştan itibaren şüpheyle sarmalanmış halde büyüdü. Çok geç konuştuğu için annesi onun dilsiz olduğunu sanıyordu.

Madam Grimoard, bir erkek çocuk olması umuduyula, bir başka çocuk doğurmak konusunda sabırsızlanıyordu. Kızında olmayan hangi erdem varsa hepsinin bu çocukta olacağına peşinen inanıyordu. Korkunç bir felaket olup da Saint-Pierre yerle bir olduğu sırada gebeydi. Markiz mucize eseri kurtuldu ama bir an için hem onun akıl sağlığından hem de dünyaya getireceği çocuğun hayatından endişe edildi. Bundan sonra ada ona dehşetten başka his vermez oldu; orada kalmayı reddediyordu artık. Doktorlar kocasına, bu isteğine karşı çıkmanın nasıl bir cinayet olabileceğini anlattı. Böylece hiçbir şeyin, bir krallık vaadinin bile ikna edemediği Grimoard'lar, 1902 yılının Temmuz ayında Fransa'ya ayak bastı. Tesadüfen Verberie arazisi satılıktı. Marki, atalarının intikamını aldığı inancıyla eski aile arazisine yerleşti. Kendisini atalarının yerine koyuyor ve XIII. Louis tarafından rica minnet geri çağrıldığı hissiyle yaşıyordu. Tüm hayatını, onun hâlâ bir senyör olduğuna inanan köylülerle uğraşarak geçirdi.

Madam Grimoard ölü bir çocuk doğurdu. Bu felaket sonucu ortaya çıkan bir kadın hastalığı nedeniyle artık anne olması mümkün değildi. Umutsuzluğu, ölü doğurduğu bebeğin erkek olmasıyla daha da arttı. Markiz hastalıklı bir bitkinlik içine gömüldü ve hayallerle yaşayan bir adalı olarak, tüm hayatını bir şezlong üzerinde geçirmeye başladı.

Bundan sonra bir oğul sahibi olmayı hayal edeme-

yecek bir anne yüreğinin, Mahaut'ya olan sevgisinin artması beklenir değil mi? Oysa kadın, bu hayat dolu, yaramaz kız çocuğunu kırılan umutlarına hakaret olarak algılıyordu.

Mahaut, Verberie'de yabancı bir sarmaşık gibi büyüyordu. Güzelliği, zekâsı bir günde doğmadı; gayet emin adımlarla gelişip serpildi. Mahaut gerçek şefkati, Grimoard'ların evinde aileye ait bir eşya gibi kabul gören, ihtiyar zenci Marie'de buluyordu. Bu aslında şefkatten çok, aşka yakın bir duyguydu.

Ayrılma'dan¹ sonra, Mahaut'ya Verberie'de iyi bir eğitim vermek gerekiyordu. Matmazel Grimoard, servetini yitirmiş mükemmel bir taşra ailesinden gelen, hiç evlenmemiş bir ihtiyar kadının ellerine teslim edildi. Annesi gün boyu uyukluyordu; babasından öğrendiği tek şeyse, hiç kimsenin Grimoard ailesinden bir kıza layık olmadığı oldu. Fakat ilk çocukluk yıllarının tatlılığına, on sekiz yaşında, bizim oralarda oldukça önemli bir isim olan Orgel Kontu Anne ile evlenmesi sonrasında yeniden kavuştu. Kocasına çılgınca tutulmuştu. Kocasını da karşılığında ona, aşk sandığı, büyük bir saygı ve coşkunun dostluk sundu. Zenci kadın Marie, bu evliliğe iyi gözle bakmayan tek insandı. Aralarındaki yaş farkından hoşlanmıyor, Orgel kontunu fazla yaşlı buluyordu. Marie yine de kontesten ayrılmamak için Orgel kontunun malikânesine taşındı. Onun yapacağı bir iş olmadığı söylenese de, belirli bir iş tanımı olmadığından, hizmetçiler ona bin bir ufak tefek iş yüklüyordu. Zenci kadın gün sonunda bitap düşüyordu.

Orgel Kontu Anne gençti; otuzuna henüz girmişti. Ününü ya da en azından olağandışı konumunu nasıl sağ-

1. Fransa'da 1905'te ilan edilen Kilise ve Devletin Ayrılması, başka bir deyişle Laiklik Yasası kastediliyor. (Y.N.)

ladığı bilinmiyordu. Bir isim karşısında büyülenip kalanlar için bile asıl önemli olan ismi değildi; yeteneği her şeyin üzerine çıkıyordu. Fakat, imtiyazının soyluluğundan ve sosyetedeki başarısından geldiğini kabul etmek gerekiyordu. Herkesin dalga geçmekle birlikte hayranlık beslediği babası yeni ölmüştü. Anne, Mahaut'nun yardımıyla, o zamana kadar herkesin sıkıldığı Orgel malikânesine eski ışıltısını tekrar kazandırdı. Savaş ertesi ilk baloyu verenin de Orgel'ler olduğu söylenebilir. Rahmetli Kont Orgel yaşasaydı muhtemelen oğlunun davetlerde kişisel saygınlığa ve servete fazla öncelik tanıdığını düşünürdü. Bu seçkincilik her şeye rağmen, Orgel'lerin başarısına pek de katkıda bulunmadı. Ayrıca kendi eşitlerinden başka kimseyi konuk etmemekten dolayı sıkıntıdan ölen akrabalarının iyice ayıplamalarına neden oldu. Orgel malikânesindeki davetler akrabaların tek meşguliyet ve dedikodu kaynağıydı aynı zamanda.

Varlığıyla Orgel kontunun aklını başından alacak konuklar arasında, genç diplomat Paul Robin'i ilk sıraya koymak gerekir. Paul Robin, bazı evlere kabul edilmeyi şans sayıyordu ve onun gözünde en büyük şans da, Orgel'lerin evine gitmekti. İnsanları iki gruba ayırıyordu: Bir tarafta, Üniversite Sokağı'ndaki davetlere katılanlar, diğer yanda da katılmayanlar vardı. Bu sınıflandırma ki-me hayran olacağını belirlemeye kadar giderdi: Soyluluğundan hiçbir şekilde faydalanmadığı için gizliden gizliye ayıpladığı en iyi dostu François de Séryeuse için de kullanıyordu bu kriterleri. Oldukça budala sayılabilecek Paul Robin, herkesi kendince değerlendirirdi. Orgel'lerin François'ya diğerlerinden farklı görünmemesini olduğu gibi, onun da, koşullarını herhangi bir biçimde zorlamaya kalkışmamasını algılayamıyordu. Oysa Paul Robin, bu itibari üstünlükten mutluymuştu ve sonlandırmaya çalışmıyordu.

Aslında birbirine bu iki dosttan daha uzak iki varlık hayal edilemezdi. Bununla birlikte, bağılıklarının birbirlerine çok benzemelerinden ileri geldiğine inanıyorlardı. Yani dostlukları onları olabilirlik sınırlarında da olsa birbirlerine benzemeye itiyordu.

Paul Robin “sona ulaşmak” konusunda takıntılıydı. Başkaları bir şeylerin onları sonsuza dek bekleyeceğine inanırken, Paul her treni kaçırabileceğini düşünerek yerinde duramazdı. “Kahramanlar” a ve insanın herhangi bir role bürünebileceğine inanırdı. 19. yüzyılın icadı tüm o saçma safsatalardan kurtulabilse cazibesi zarar görmemiş olacaktı!

Fakat insanın derinlerde yatan niteliklerini hissetmeyenler ve maskelere katanlar, ayaklarının altındaki zeminin kayacağı endişesiyle maceraya atılmaya cesaret edemezler. Paul başarılı bir figür olduğuna inanıyordu. Aslında yalnızca hatalarıyla mücadele etmemekle yetiniyordu. Bu istenmeyen nitelik onu yavaş yavaş ele geçirmişti ve siyaseten doğru davrandığını düşünmek işine geliyorsa da, aslında yalnızca zayıflıktan böyle davranıyordu. Kalleşliğe varan bir ihtiyatlılıkla, değişik ortamlara girip çıkıyor, her yerde bulunmak gerektiğini düşünüyordu. Bu oyunda dengeyi kaybetme riski vardır. Paul kendini ihtiyatlı olarak görüyordu ama aslında yalnızca ketumdu. Hayatını iki kısma ayırıyor, bunlardan birinden diğerine yalnızca kendisinin geçebileceğine inanıyordu. Kainatın küçük olduğunu ve herkesle her an her yerde karşılaşılabilceğini henüz bilmiyordu. “Birilerinde akşam yemeğindeyim,” diye cevap veriyordu akşam ne yapacağını soran François de Séryeuse’e. Bu “birileri”, “benim insanlarım” anlamına geliyordu onun için. Ona aittiler. Tekeli ona aitti. Bir saat sonra gittiği akşam yemeğinde Séryeuse’le burun buruna geliveriyordu. Fakat ketumluğu yüzünden başına gelenlere rağmen vazgeçemiyordu bu huyundan.

1920'ler... Fransızların I. Dünya Savaşı'nı kazanmanın coşkusu içinde eğlendikleri, sahnelerde Josephine Baker'in dans ettiği, Medrano Sirki'nin en parlak zamanlarını yaşadığı yıllar. Fransız burjuvazisinin ve soylularının eğlenip flört ettiği baloların çağı...

Her sene ev sahipliği yaptıkları maskeli baloyla Paris'te kış mevsimini açan Orgel kontu ve genç karısı Mahaut'nun bu seferki heyecanlarının sebebi ise kontun arkadaş çevrelerine yeni dahil ettiği François de Séryeuse'ün baloya ilk kez katılacak olmasıdır. Kontes Mahaut'nun balodan bir gece önce kocasına ve âşığı François'nın annesine kendisine engel olmaları umuduyla itiraf ettiği aşkı, bu aşk üçgenini alışıldık kalıpların dışına taşıyacaktır.

Yirmi yaşında hayata veda eden, Jean Cocteau ve Joseph Kessel'in de hayranı olduğu Fransız edebiyatının harika çocuğu Raymond Radiguet'nin ölümünden sonra yayımlanan bu romanı için en güzel sözü yine Cocteau söylemiş: "Bu psikolojinin romanesk olduğu bir roman."

Kapak görseli: George Barbier

 can

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-2621-7

9 789750 726217